

καὶ θελήσων. Ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου ἐξηγοῦντο ἀπὸ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν δεξιότητα τῶν ἀρχηγῶν, τῶν ἡρώων· ὅθεν τούτων μάλιστα τὰ ἔργα περιγράφει ἀκριβῶς ὁ ποιητής· ὁ δὲ κοινὸς τῶν στρατιωτῶν ὄμιλος, ὅστις οὔτε εὐρύθμως, οὔτε στοιχηδὸν ἐπορεύετο, ἀλλὰ φρίδην ἐμάχετο, ὀλίγον συνετέλει εἰς τὴν ἔκβασιν τοῦ ἀγῶνος· ὅθεν τὰ περὶ τῶν γενικῶν συμπλοκῶν παραλείπονται σχεδὸν ἀμνημόνευτα. Ἐκαστος ἦρως ἔφερε συνήθως, ὡς ὄπλα μὲν ἀμυντικά, ἀσπίδα, περικεφαλαίαν, θώρακα καὶ κνημίδα· ὡς ὄπλα δὲ ἐπιθετικά, δύο δόρατα, τὸ μὲν πρὸς τὸ βάλλειν (διὰ τὰ νὰ τὸ ρίπτῃ), τὸ δὲ πρὸς τὸ πλήττειν (διὰ τὰ κεντᾶ δι' αὐτοῦ), ἔτι δὲ μακρὸν ξίφος καὶ μάχαιραν. Προήλανε δὲ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ ἄρματος φερόμενου ὑπὸ δύο ἵππων, καὶ δυναμένου νὰ δεχθῆ ἐπὶ τοῦ δίφρου αὐτοῦ δύο ἄνδρας, τὸν παραιβάτην, ἦτοι τὸν κυρίως ἀγωνιστὴν, καὶ τὸν ἡνίοχον. Ἐνίοτε ἐμάχετο καὶ πεζός, ἀλλ' ἔχων πάντοτε πλησίον τὸ ἄρμα, ἵνα ἐπιβάς ἐπ' αὐτοῦ καταδιώξῃ ἢ ὑποχωρήσῃ. Οἱ πολλοὶ στρατιῶται, οἱ πεζῆ πάντοτε μαχόμενοι καὶ ὀνομαζόμενοι πρυλῆες, ἔφερον ὄπλα ὅμοια τῶν ὄπλων τῶν ἡρώων, ἐκτὸς ὅτι δὲν ἦσαν ἐξίσου ἐξαίρετα καὶ πολυτελεῖ. Οἱ δὲ τοξόται ἦσαν εὐάριθμοι. Τὰ ὄπλα κατεσκευάζοντο ἐκ χαλκοῦ, ὄχι ἐκ σιδήρου, τοῦ ὁποίου ἢ ἐπὶ τούτῳ χρῆσις εἶναι μεταγενεστέρα, ὄχι ὅμως πολὺ μεταγενεστέρα; διότι ἤδη ἐπιφαίνεται ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Ἡσιόδου. Ἄθλον δὲ εἶναι κατὰ τίνα τρόπον ὁ χαλὸς ἐστομοῦτο ἵνα χρησιμεύσῃ εἰς τὰς τοῦ πολέμου χρείας. Τὸ δυσχερέστερον μέρος τῆς πολεμικῆς τέχνης ἦσαν αἱ πολιορκίαι. Εἰς τοὺς προηγουμένους τῶν ὀμηρικῶν χρόνους, αἱ πόλεις καὶ αἱ κῶμαι ἐκτίζοντο, ἕνεκα πλείονος ἀσφαλείας, ἐπὶ δυσπροσίτων πετρῶν καὶ ὑψωμάτων. Βραδύτερον δὲ, ἀφοῦ ἡ βιομηχανία καὶ ἅπασαι αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις ἔλαβον ἐπίδοσιν τινα, αἱ πόλεις κατέβησαν εἰς τὰ περὶξ ὀμαλώτερα πεδία, καὶ ἡ συνεδέθησαν μετὰ τοῦ ἀρχικοῦ ἄστεος, τὸ ὁποῖον ἀπετέλεσεν ἕκτοτε τὴν ἀκρόπολιν, ὡς συνέβη εἰς τὰς Θήβας, εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰς τὸ Ἄργος· ἢ ἐχωρίσθησαν ἀπὸ αὐτοῦ, ἐντελῶς ἐγκαταλειφθέντος, ὡς συνέβη εἰς τὴν Αἴγιαν, εἰς τὴν ἐπὶ τῆς τρωϊκῆς Ἰδης Σκῆψιν, εἰς τὴν Μαντίνειαν, εἰς τὸν ἐν Ἀρκαδίᾳ Ὀρχομενόν, εἰς τὴν Νώνακριν, εἰς τοὺς Λουσούς, εἰς τὴν ἐν τῷ Παρνασσῷ Λυκώρειαν καὶ ἀλλαχοῦ. Ἡ ὀμηρικὴ ποίησις παρίστησι τὴν δευτέραν ταύτην κατάστασιν τῶν πόλεων, ἀλλ' εἰκονίζει αὐτὰς οὐδὲν ἦτον τετειχισμένας. Τοιαῦται ἦσαν τὸ Ἴλιον, καὶ ἡ τῶν Φαιάκων πόλις, καὶ ἡ τειχιόεσσα Τίρυνς, καὶ αἱ ἐπτάφυλοι Θῆβαι. Τοιούτων τειχῶν ἢ ἀλωσις ἦτο δυσχερεστάτη, καὶ ἐπὶ αὐτῶν τῶν ἱστορικῶν χρόνων, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἡρωϊκῶν, ὅτε δὲν εἶχον ἔτι ἐπινοηθῆ αἱ πολιορκητικαὶ μηχαναί, ὥστε ἡ ἐκπολιόρκησις δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ εἰμῆ ἢ δι' ἀποκλεισμοῦ, ἢ δι' ἀπάτης, οἷα ἡ τοῦ δουρείου ἵππου, δι' οὗ μυθεύεται ὅτι κατορθώθη ἐπὶ τέλος ἢ τῆς Τροίας ἀλωσις.

Περὶ δὲ τῶν καλῶν τεχνῶν δὲν ἔχομεν, κατὰ δυστυχίαν, ἐξαιρέσει τῆς ποιήσεως, εἰμῆ ἀσαφειστάτας εἰδήσεις· ἀλλὰ τῶν τεχνῶν ἡ καλλίστη ἐκείνη καὶ ὑψίστη ἤμασεν ἕκτοτε θαυμασίως παρὰ τοῖς Ἕλλησι. Τὸ ἀρχαιότατον αὐτῆς εἶδος ὑπῆρξε, καθ' ὅλας τὰς πιθανότητας, τὸ ἐπικόν, καὶ ἰδίως τὸ ἡρωϊκὸν ἔπος, δηλαδὴ ἡ διήγησις τῶν ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων, τῆς ὁποίας λαμπρότατα δείγματα περιεσώθησαν αἱ πολλάκις μνημονευθεῖσαι Ἰλιάς καὶ Ὀδύσεια· διότι ὄχι μόνον τὸ γενεαλογικὸν ἔπος, καὶ ἡ διδακτικὴ τοῦ Ἡσιόδου ποίησις (Ἔργα καὶ Ἡμέραι), ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ ἱερατικὴ, ἢ ἀποδιδομένη εἰς Ὀρφεία καὶ Μουσαῖον, ἔτι δὲ ἡ ἡσιοδικὴ Θεογονία, φαίνονται μεταγενεστέραι τῆς ὀμηρικῆς ποιήσεως. Τὸ δὲ ἔπος ὑπῆρξε τὸ ἀρχαιότατον εἶδος τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως, διότι ἐθεράπευσε τὴν πρωτίστην τοῦ ἡρωϊκοῦ τούτου ἔθνους ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν χρείαν. Ἄλλα ἔθνη ὑμνήσαν πρὸ πάντων τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ· διότι ἅμα μὲν εἶχον ὑγιεστέρως τῶν Ἑλλήνων περὶ Θεοῦ δοξασίας, ἅμα δὲ τσαῦτα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἔπαθον ἐκ τῆς

